

FAKTA: abort och preventivmedel i Bolivia

Abort är olagligt i Bolivia utom i de fall det handlar om incest, våldtäkt, sexuellt utnyttjande av minderårig eller om graviditeten utgör fara för moderns liv eller hälsa. I praktiken kan abort dock anses som helt förbjudet, och under de cirka 30 år som dagens abortlagstiftning har funnits har endast några få legala aborter genomförts i hela Bolivia. Att genomgå en abort lagligt är en lång och krånglig process och aborten måste godkännas både av ett läkarkollegium och av domstol, vilka ofta är ovilliga att fatta beslut.

Liksom i andra länder där abort är förbjudet existerar en mängd illegala kliniker som utför ingreppet. Enligt en uppskattning från 1999 utförs årligen 40 000 – 50 000 illegala aborter i Bolivia. Den verkliga siffran är troligtvis ännu högre. För kvinnor som har resurser är en abort relativt ofarligt, men för kvinnor utan pengar är en abort långt mer osäker och kan leda till sterilitet och i värsta fall döden.

Mödradödligheten i Bolivia är den högsta på den sydamerikanska kontinenten. Både läkare och frivilligorganisationer menar att en stor anledning till mödradödligheten, som enligt WHO ligger på 420 döda kvinnor per 100 000 levande födda barn (i Sverige är motsvarande siffra 2 per 100 000), är den stränga abortlagstiftningen och de riskfyllda illegala aborter som följer på den. Så mycket som 25 – 30 procent av mödradödligheten anses bero på osäkra aborter.

En av de största riskgrupperna för mödradödlighet och komplikationer är ungdomar, då det är de som oftast ser sig tvingade att genomföra en illegal abort. I åldrarna 15 -19 år är 13,7 procent av flickorna gravida eller mammor. Det är vanligt att flickor måste lämna skolan efter att de blivit gravida, av praktiska orsaker eller för att de blir utslängda från skolan, trots att det strider mot lagen.

Lagstiftningen

Enligt boliviansk lag kan både den som utför aborten och kvinnan straffas med fängelse beroende på hur aborten är utförd och i vilken vecka. Om en kvinna själv försöker genomföra en abort men misslyckas blir hon dock inte straffad.

Sjukhus och vårdcentraler är enligt lag skyldiga att ta hand om kvinnor som kommer in med blödningar och missfall, även om man tror att det är en abort som är orsaken. I staden Sucre har man dock instiftat krav på att anmäla sådana fall.

Landets nya konstitution, som bifölls i en folkomröstning i januari 2009, innehåller en artikel som ger kvinnor och män sexuella och reproduktiva rättigheter. Det finns inga detaljer om vad rättigheterna består av och abort fortsätter att vara illegalt i Bolivia.

Preventivmedel och sexualkunskap

På pappret har Bolivia en relativt progressiv hälsolagstiftning som ger alla som är inskrivna i sjukförsäkringssystemet rätt till gratis preventivmedel efter läkares utlåtande. Detta efterlevs dock sällan, bland annat på grund av okunskap från läkare och apotekspersonal, som ibland

till och med vägrar sälja kondomer till ungdomar. Det förekommer även att män förbjuder sina hustrur att använda p-piller eftersom de tror att de kommer att vara otrogna då.

Sexualundervisningen i skolan är undermålig. Unga flickor som blivit gravida säger ibland att de inte visste vad sex innebar och att det kunde resultera i en graviditet, de har aldrig fått någon information.

Skillnad landsbygd - stad

De hälsocentraler som finns på landsbygden har ofta bristfällig utrustning och det förekommer diskriminering mot kvinnor från ursprungsfolken. Kvinnor på landsbygden saknar ofta antingen ekonomiska eller geografiska möjligheter att ta sig till ett sjukhus, eller de nödvändiga identitetshandlingarna för att få behandling. De kan då inte utnyttja sjukförsäkringssystemet, som förutom gratis preventivmedel innefattar gratis mödra- och barnhälsovård. Konsekvenserna av detta är att en kvinna på landsbygden löper fyra gånger större risk att dö i samband med graviditet och förlossning än kvinnor i städerna, samt att de får fler barn än de egentligen vill ha. Enligt en undersökning från 2006 ville kvinnor på landsbygden i medeltal ha 3,2 barn, medan de i själva verket hade i snitt 6,4 barn.

Kyrkans roll

Både den katolska och protestantisk-evangelistiska kyrkans representanter har stort inflytande på beslutande poster i samhället, och så även i abortfrågan. Dessutom ägs eller på annat sätt styrs 60 procent av Bolivias massmedier av katolska kyrkan enligt organisationen Católicas por el derecho a decidir (Katoliker för rätten att bestämma).

Civila samhällets organisering

En mängd nationella och internationella organisationer och rörelser arbetar med sexuella och reproduktiva rättigheter i Bolivia, exempelvis UNFPA, Unicef, Cies, Cidem, Procosi, Prosin, Prosalud, Coordinadora de la Mujer, Gregoria Apaza, Colectivo Rebeldia, Campaña 28 de Septiembre och Católicas por el derecho a decidir. Få arbetar dock öppet med frågan om avkriminalisering av abort, vilket kan anses spegla samhällsklimatet i stort.

Text och research: Emma Schütt och Linnea Uppsäll